

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.01.2011, sp. zn. 8 Tdo 1619/2010, ECLI:CZ:NS:2011:8.TDO.1619.2010.1

Číslo: 29/2012

Právní věta: Pro závěr o zavinění z vědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku nestačí pouhé zjištění, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ale je nutno zjišťovat všechny skutečnosti, z nichž by bylo možno spolehlivě dovodit, že bez přiměřených důvodů spoléhal, že porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nezpůsobí. K posouzení přiměřenosti jeho důvodů nutno přistoupit z hlediska zkušeností pachatele a ostatních okolností případu (srov. č. 45/1965 Sb. rozh. tr.). Jestliže je věc koupena za neobvykle nízkou cenu nebo za cenu, jež neodpovídá té, za niž se jako nová prodává, nelze jen z této okolnosti vyvozovat, že osoba ji kupující věděla, že byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, a že tak za splnění dalších zákonných podmínek spáchala přečin podílnictví z nedbalosti podle § 215 odst. 1 tr. zákoníku, a to z vědomé nedbalosti. Rozhodnutím není řešena otázka zavinění z nevědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Vědomost pachatele o tom, že věc pochází z trestné činnosti, je nezbytné prokázat i dalšími zjištěními o okolnostech, za nichž byl čin spáchán. Přihlížet je třeba např. k faktickému stavu a stáří této věci, cenám srovnatelných výrobků, za něž se obvykle nabízejí či prodávají, k poznatkům o skutečnostech spojených s prodejem věci a vedoucích prodejce k němu apod.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.01.2011

Spisová značka: 8 Tdo 1619/2010

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Exces, Podílnictví z nedbalosti

Předpisy: § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku
§ 215 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného V. F. zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. 9 To 305/2010, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. 2 T 42/2010. Současně podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 1, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 27. 7. 2010, sp. zn. 2 T 42/2010, byl obviněný Ing. V. F. uznán vinným přečinem podílnictví z nedbalosti podle § 215 odst. 1 tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že v přesně nezjištěné době od 22. 1. 2010 do 29. 1. 2010 na neztotožněném místě zakoupil od neztotožněné osoby satelitní navigační systém značky Columbus za cenu 10 000 až 12 000 Kč, přičemž uvedený navigační systém, jehož skutečná hodnota je podle odborného vyjádření 69 000 Kč včetně daně z přidané hodnoty, byl v době od 22. 1. 2010 do 23. 1. 2010 odcizen z vozidla Škoda Superb uživatele J. H., přitom obviněný musel předpokládat, že předmětný navigační systém pochází z trestné činnosti, neboť byl nabízen k prodeji za neobvykle nízkou cenu.

Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 215 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání jednoho roku.

Městský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. 9 To 305/2010, podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání, jež proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný.

Obviněný napadl označené rozhodnutí odvolacího soudu prostřednictvím obhájce dovoláním, v němž odkázal na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a namítl, že výrok o vině je vadný v důsledku nesprávného právního posouzení skutku jako přečinu podílnictví z nedbalosti podle § 215 odst. 1 tr. zákoníku. Soudům obou stupňů vytkl, že řádně neposuzovaly znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu, a to zejména se zřetelem na nedbalostní zavinění, u něhož je třeba ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 tr. zákoníku zkoumat zachování potřebné míry opatrnosti pachatelem. Měl za to, že soudy vyšly bez dostatečných argumentů z předpokladu, že musel vědět, že předmětný navigační systém pochází z trestné činnosti, jen proto, že byl nabízen za neobvykle nízkou cenu. Zdůraznil, že mu byl navigační systém nabídnut ke koupi prostřednictvím internetové inzerce za cenu 12 000 Kč, což byla cena výhodná, nikoli však neobvykle nízká. Tuto skutečnost doložil výpisy z obdobných internetových inzertních stránek, kde jsou srovnatelné navigační systémy nabízeny v cenové relaci od 11 500 Kč do 19 500 Kč. Podle obviněného již tím, že ověřoval ceny u jiných obdobných nabídek, projevil potřebnou míru opatrnosti, neboť se před samotnou koupí přesvědčil o cenách srovnatelných navigačních systémů. Vytkl, že soudy nižších stupňů daly přednost při stanovení hodnoty věci odbornému vyjádření prodejce automobilů, podle něhož činila 69 000 Kč, aniž by se zabývaly dalšími významnými skutečnostmi, a to i přesto, že ve veřejném zasedání odvolacího soudu předložil znalecký posudek, podle kterého byla cena navigačního systému ve výši 12 000 Kč stanovena jako cena v čase a místě obvyklá. Soudy tak přesvědčivě nezjistily, jaká byla skutečná hodnota navigačního systému a zda se vůbec jednalo o věc nikoli malé hodnoty. V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadená rozhodnutí a aby sám ve věci rozhodl rozsudkem.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve zjistil, že dovolání je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, splňuje obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř. a bylo podáno i v souladu s uplatněným dovolacím důvodem, neboť podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Námitky obviněného lze podřadit pod označený dovolací důvod, protože jejich prostřednictvím vytykal, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován.

Když Nejvyšší soud ověřil, že dovolání splňuje zákonem stanovené požadavky po formální a obsahové stránce, a nezjistil ani důvody pro odmítnutí dovolání, ve smyslu § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům.

Přečinu podílnictví z nedbalosti podle § 215 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo ukryje nebo na sebe nebo jiného převede z nedbalosti věc nebo jinou majetkovou hodnotu nikoli malé hodnoty, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině jinou osobou, nebo jako odměna za něj.

Věcí nebo jinou majetkovou hodnotou nikoli malé hodnoty je věc nebo jiná majetková hodnota, jejíž hodnota činí nejméně 25 000 Kč, jak vyplývá z výkladového pravidla pro určení výše škody podle ustanovení § 138 odst. 1, 2 tr. zákoníku.

Z hlediska subjektivní stránky se jedná o nedbalostní trestný čin. Podle § 16 odst. 1 tr. zákoníku je trestný čin spáchan z nedbalosti, jestliže pachatel a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové ohrožení nebo porušení nezpůsobí (nedbalost vědomá), nebo b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl (nedbalost nevědomá).

Protože se podle odvolacího soudu obviněný činu dopustil z vědomé nedbalosti, je vhodné připomenout, že vědomá nedbalost je budována na vědomí možnosti vzniku následku, což je schopnost pachatele rozpoznat a zhodnotit okolnosti, které vytvářejí možné nebezpečí pro zájem chráněný trestním zákonem. Při zkoumání zavinění pachatele ve smyslu § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku nestačí pouhé zjištění, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ale je nutno zjišťovat všechny skutečnosti, z nichž by bylo možno spolehlivě dovodit, že bez přiměřených důvodů spoléhal, že porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nezpůsobí. K posouzení přiměřenosti jeho důvodů nutno přistoupit z hlediska zkušeností pachatele a ostatních okolností případu (srov. č. 45/1965 Sb. rozh. tr.).

V případě nedbalosti je důležitým kritériem zachování potřebné míry opatrnosti. Míra opatrnosti je dána spojením objektivního a subjektivního hlediska při předvídání způsobení poruchy nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem, neboť jedině spojení obou těchto hledisek při posuzování trestní odpovědnosti za trestný čin z nedbalosti odpovídá zásadě odpovědnosti za zavinění v trestním právu. Objektivní hledisko doplněné subjektivním hlediskem platí i pro vymezení nedbalosti vědomé, poněvadž přiměřenost důvodů, na něž pachatel spoléhal, že nezpůsobí porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, je třeba posuzovat podle toho, jak se situace jevila pachateli, i vzhledem k vnějším okolnostem konkrétního případu. V případě, že se trestné jednání obviněného uskutečnilo za situace, která není upravena konkrétními právními předpisy, ale jde o oblast života, která je upravena jen v obecné poloze, vychází se jen z obecně uznávaných zásad rozumného člověka, postačí tu dodržet stanovenou nebo ve společnosti uznávanou míru potřebné opatrnosti (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 184-185).

Nejvyšší soud shledal, že soudy obou stupňů náležitě neobjasnily zavinění obviněného a ani hodnotu věci, již na sebe převedl. Soud prvního stupně se při stanovení hodnoty navigačního systému spokojil s odborným vyjádřením, které zpracoval Autosalon K., a to tak, že k zadání, podle něhož bylo potřeba určit časovou hodnotu satelitní navigace Columbus ke dni 23. 1. 2010, pouze uvedl, že hodnota uvedené navigace zn. Columbus ke zmíněnému datu je 69 000 Kč včetně daně z přidané hodnoty. Další okolnosti k takto určené hodnotě nezjišťoval a další návrhy obviněného na doplnění dokazování jako nadbytečné zamítl.

Přestože obviněný v odvolání směřujícím proti rozsudku soudu prvního stupně poukázal na neúplnost provedeného dokazování a namítal nedostatky v prokázání znaků skutkové podstaty přečinu, jímž byl uznán vinným, a na doplnění předložil i znalecký posudek znalce M. R., který nechal vypracovat,

včetně dalších podkladů obsahujících zejména vytištěné internetové stránky z různých inzertních portálů dokládající výši cen, za něž byly nabízeny obdobné navigační systémy, a to i za cenu nižší než 12 000 Kč, odvolací soud na tyto nové důkazy dostatečně nereagoval. Ve veřejném zasedání konaném dne 15. 9. 2010 doplnil dokazování jen částečně, když přečetl toliko znalecký posudek. Přestože v odůvodnění dovoláním napadeného usnesení soudu prvního stupně vytkl, že z rozsudku není zřejmé, z jakých důvodů nebylo vyhověno návrhům na doplnění dokazování, tuto vadu neměl za podstatnou. K předloženému znaleckému posudku vysvětlil, že jej nepovažuje za nezpochybnitelný a dostatečně průkazný, neboť znalec neměl navigační systém k dispozici. Odvolací soud poté rozvedl vlastní úvahu o tom, že „když se hodnota nových navigačních systémů autorizovaného prodejce pohybuje kolem částky 60 000 Kč a navigace jsou prostřednictvím internetových bazarů a aukcí nabízeny za částky vícenásobně nižší, musí mít toto výrazné snížení ceny navigace nějaký důvod. Bývá jím stáří navigace a z něj vyplývající technická zaostalost programu ve srovnání s nově vyráběnými navigačními systémy, opotřebení nebo poškození navigace. Může však jít i o skutečnost, že prodejce získal navigaci trestnou činností. Pokud někdo kupuje navigaci nevykazující opotřebení, za extrémně nízkou cenu, musí předpokládat, že navigace může pocházet z trestné činnosti spáchané jinou osobou.“ Odvolací soud dále dovozoval, že když byl telefon pachatele T. H., v němž byl záznam a telefonní číslo patřící obviněnému, dne 12. 1. 2010 odejmut a až dne 23. 1. 2010 došlo k odcizení předmětného navigačního systému z vozidla J. H., jednalo se o krádež na objednávku. Poznamenal také, že ač by považoval za odpovídající kvalifikaci skutku jako (úmyslného) přečinu podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, brání takovému právnímu posouzení zákaz změny k horšímu.

Nejvyšší soud se s takto vyjádřenými závěry odvolacího soudu neztotožnil, neboť při stávajícím rozsahu provedeného dokazování nelze uvedené úvahy považovat za správné. Výsledky provedeného dokazování nebyly z hlediska zákonných znaků přečinu podílnictví z nedbalosti podle § 215 odst. 1 tr. zák. dostatečně objasněny otázky zavinění a výše hodnoty předmětné věci a usnesení odvolacího soudu je v tomto směru nepřezkoumatelné. Na jedné straně totiž nepřihlíží ke znaleckému posudku jen proto, že předmětnou navigaci neměl znalec k dispozici, a přitom zcela přehlíží a nijak nehodnotí, že tento posudek - na rozdíl od odborného vyjádření, které vzal za podklad svého rozhodnutí - přihlíží k údajům, kdy byl předmětný navigační systém Columbus pořízen (2009), stanoví jeho pořizovací cenu na 56 389 Kč, když zmiňuje odlišné ceny, za něž bývá nabízen, uvažuje u něj o plné funkčnosti a běžném opotřebení, vychází ze základní amortizace za 1 rok (30 %) a z technické hodnoty věci (70 %), určuje koeficient prodejnosti (0,3) a stanoví obvyklou cenu na 12 000 Kč. Nekritické přijetí zcela nevyhovujícího odborného vyjádření vyvolává vážné pochybnosti o správnosti závěru o hodnotě navigačního systému a není zřejmé, zda činila minimálně 25 000 Kč. Pro určení hodnoty této věci bude třeba postupovat obdobně, jako je tomu u hledisek rozhodných pro stanovení výše škody podle § 137 tr. zákoníku, neboť hodnota věci u trestného činu podílnictví bude zřejmě představovat škodu, kterou způsobil pachatel majiteli tohoto zařízení tím, že ji na sebe trestným činem převdl.

Nejvyšší soud dále vytkl, že náležitá pozornost nebyla věnována ani otázce zavinění a subjektivní stránce přečinu, jenž je obviněnému kladen za vinu. Soud prvního stupně shledal, že jde o nedbalostní trestný čin, aniž by specifikoval tuto formu zavinění. Odvolací soud nejprve shledal, že jde o vědomou nedbalost, avšak uvažoval i o úmyslném trestném činu, třebaže již takto čin obviněného nemohl posoudit. Je zjevné, že pro oba soudy byla v daných souvislostech významná především cena, za niž obviněný navigační zařízení koupil. Shodně pak vycházely ze závěru, že cena 12 000 Kč, za niž obviněný navigaci pořídil, je pro daný typ navigace cenou extrémně nízkou s odkazem na odborné vyjádření, v němž byla cena nového navigačního zařízení stanovena na 69 000 Kč. Tento jednostranný výklad, aniž by byly objasněny další skutečnosti, jež by dokládaly, v jakých cenách se tyto navigační systémy prodávají nikoliv jen u původních prodejců, ale na volném trhu, např. v bazarech, na internetu nebo na jiných prodejních burzách, je nedostačující. Jestliže je věc

koupena za neobvykle nízkou cenu nebo za cenu, jež neodpovídá té, za niž se jako nová prodává, nelze jen z této okolnosti vyvozovat, že osoba ji kupující věděla, že byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, a že tak za splnění dalších zákonných podmínek spáchala přečin podílnictví z nedbalosti podle § 215 odst. 1 tr. zákoníku, a to z vědomé nedbalosti. Vědomost pachatele o tom, že věc pochází z trestné činnosti, je nezbytné prokázat i dalšími zjištěními o okolnostech, za nichž byl čin spáchán. Přihlízet je třeba např. k faktickému stavu a stáří této věci, cenám srovnatelných výrobků, za něž se obvykle nabízejí či prodávají, k poznatkům o skutečnostech spojených s prodejem věci a vedoucích prodejce k němu apod. Uvedená hlediska ale soudy nevzaly v úvahu, nevypořádaly se s nimi, ač tak učinit měly.

Protože provedeným dokazováním nebyly řádně objasněny všechny zákonné znaky přečinu, jímž byl obviněný uznán vinným, nemohla rozhodnutí soudů obstát. Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. 9 To 305/2010, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 27. 7. 2010, sp. zn. 2 T 42/2010, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Obvodnímu soudu pro Prahu 1 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu, který Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí též podrobně konkretizoval, znovu projednal a rozhodl.